

TÁRCA.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MŰZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1913. ÉV MÁSODIK NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga az elmúlt negyedévben köteles példányokban 2555 drb nyomtatvánnyal, ajándék útján 156 drb, vétel útján 398 drb, áttétel útján 2 drb, összesen 3111 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példányok címén beérkezett: alapszabály 465 drb, falragasz 2033 drb, gyászjelentés 2133 drb, hivatalos irat 128 drb, műsor 323 drb, perirat 4 drb, szinlap 1931 drb, zárszámadás 1413 drb, különféle 721 drb, összesen 9154 drb apró nyomtatvány. Vásárlásokra 4299⁶³ korona, 865⁸⁰ márka, 99 frank, 60 lira és 8 svéd korona fordított.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát:

Assoziacione elettrotecnica Italiana, Milano; BARÓTI Lajos (2 drb); BARWINSKI E., Lemberg (2 drb); BATTÁ J., Békés; Die Brücke. Intern. Inst. München (19 drb); Budapesti ker. munk. bizt. pénztár; Carnegie Endowment Washington; J. DABROWSKI, Kraków; Debreczeni Zenede; Deput. fiumana di storia Patria; Dunamelléki ref. egyh. kerületi főjegyz. hiv.; EGYED István dr.; Egyetemi könyvtár, Stockholm; Egyházmegyei hatóság, Kolozsvár (2 drb); Egyházmegyei nyomda, Nagyszeben; Emke főtitkára, Kolozsvár (2 drb); FEJÉRPATAKY László; FELEKY K., New-York (7 drb); FERENCZY István, Szatmár (3 drb); Finnisch-ugrische Forschungen szerkesztősége, Helsingfors; FRAKNÓI Vilmos (17 drb); GORZÓ Bertalan, Szatmár; GRÉB Gyula, Aszód; GULYÁS Pál; GYÖMÖREY Oszkár; HAMPEL Ferenc; HARGITAY István; INOTAY László, Temesvár (2 drb); Kaiserl. Akad. der Wissenschaften, Wien (9 drb); K. k. stat.

Zentralkommission, Wien; KAMMERER Ernő (2 drb); Képviselőházi iroda (16 drb); KERTÉSZ Béla, Szabadka; KREMMER Dezső (2 drb); Kunstgew. Museum, Prága; Library of Congress, Washington (2 drb); M. Herald. és gen. társaság; M. kir. áll. munkásbiztosítási hivatal (2 drb); M. kir. közp. stat. hivatal (2 drb); M. kir. Pósta közp. anyag-raktára; Magyarorsz. Kárpátgyal., Igló; M. Tud. Akadémia (8 drb); MEHEMMED Tahir, Konstantinápoly; MELICH J. (2 drb); Alb. S. OSBORN, New-York; PAÁL Á., Wien; Pannonhalmi főapát; ROTH Gy., New-York (2 drb); SIGRAY Pál; «Stefánia»-egyesület; N. STRAUSS, New-York; SZALAY Imre báró; SZEDENICH Fülöp, Pereszteg (5 drb); Székesfővárosi stat. hiv.; THALLÓCZY Lajos, Wien; The Academy of nat. sciences of Philadelphia; The John Crear Library, Chicago; Tiszti ügyészi hiv., Nagyvárad; University of London; Vallás- és közokt. m. kir. min. (4 drb); Vargha Zoltán; Városi Múzeum, Debreczen; Városi tanács, Rimaszombat; WEISS Emil; WICHMANN Julia, Helsingfors.

A vásárolt könyvek közt nevezetesebbek a következők: 1. KERESZTURI Pál: Fel-sördült keresztyén. Várad 1641. (20 K); 2. KÁJONI P. János: Cancionale catholicum, Csiki klostromban 1676. (csonka, ára a 3. szám alatt említettel 800 K); 3. REUSNERUS G.: Ad jus statutarium Saxonum, Vitembergae é. n. (árát l. 2. alatt); 4. HEVENESI G.: Meteora, Viennae 1690. (30 K); 5. GONZALEZ Th.: Synopsis, Tyrnaviae 1696. (14 K); 6. MASSEIUS J.: Vita fr. Suarii, Tyrnaviae 1694. (16 K); 7. GLEINIZ-MEDNYÁNSZKY: Divus Leopoldus. Viennae 1692. (20 K); 8. TAPOLCSÁNI L.: Axiomata. Tyrnaviae 1706. (30 K).

A könyvtár helyiségében az elmúlt negyedévben 6333 egyén 14.864 kötet nyomtatványt használt, kölcsön útján pedig 556 egyén 1217 kötetet vitt ki házi használatra.

A lefolyt negyedévben 2071 művet osztályoztak, melyekről 2153 cédula készült. Kötés alá 884 művet 1301 kötetben küldtünk.

A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe ez idő alatt 1508 csomag érkezett s ugyaninnen 570 levelet expediáltak. Reklamálás volt 555 esetben.

Az 1897. XLI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben peres eljárást indítottunk 5 esetben.

II.

A *hírlaptár* az 1913. év II. negyedében köteles példányok útján 403 évfolyam 29.843 számával gyarapodott (ebből 5975 szám a tör-

vényszabta nyomdai kimutatás nélkül, számonként érkezett); ajándék útján 13 évf. 614 számával, vásárlás útján pedig 403 számmal; mind-össze tehát 416 évf. 30.860 számával.

Ebből ajándék: FELEKY Charlestól (New-Yorkból) az Amerikában megjelenő 27 magyar nyelvű s még 3 magyar érdekű lap, továbbá dr. PÖZEL Istvántól The Egyptian Gazette (Alexandria), mind folytatólag; valamint HÖRMANN Szilárd osztályfőtől, a sarajevói orsz. múzeum intendánsától 3 hirlapszám. — Vásárlás: dr. VÁMOSSY Györgytől a Hazánk S A Külföld 1865—70. évi folyamai (30 K), antiquariusoktól pedig: KUN Dánieltől Regélő 1866. (3 K), STEMMER Ödöntől Magyar Kurir 1794. II. félév, Nemzeti Társalkodó 1844. (összesen 30 K).

Az évnegyed folyamán 863 olvasó 1178 hirlapnak 1509 évfolyamát 1886 kötetben használta; ebből házon kívül 26 olvasóra 32 hirlap 54 évfolyama esett 657 kötetben. Az új, Szentkirályi-utcai, hirlapraktárból 155 kötetet kellett át- és oda-vissza szállítani.

Átnéztük 416 évfolyam 24.885 számát; céduláztunk 70 évfolyamot (ebből új lap 3). Beköttettünk 235 kötetet. Ezenfelül a rendes folyómunkák is zavartalanul folytak.

III.

A *kézirattár* az 1913. év második negyedében ajándékozás útján 76 újkori kézirattal, 104 irodalmi levéllel és 1 zenei kézirattal, vétel útján 13 újkori kézirattal, 1 irodalmi analektával, 9 zenei kézirattal, 8 zenei levéllel és 64 fényképmásolattal, összesen 276 darabbal gyarapodott. Vételre 509 koronát, 3169 márkát és 8150 lirát fordítottunk.

Ajándékozók voltak: DÁRDAY Sándor, néhai báró MEDNYÁNSZKY Dénes, THALLÓCZY Lajos és ZSILINSZKY Lajos.

A jelen évnegyedi gyarapodásból kiemeljük THALY Kálmánnak már régebben idekerült gyűjteményét, mely a kiváló történetirónak a kuruckorra vonatkozó gazdag adalékait és másolatgyűjteményét tartalmazza; a gyűjtemény rendezése most ment végbe. Báró MEDNYÁNSZKY Dénes hagyatéka az elhunyt néhány kéziratát és levelezését tartalmazza. A szerzett anyag igen becses darabja COMENIUS egy sajátkezű búcsuzó levele magyar tanítványaihoz s egy francia nyelvű kézirat III. KÁROLY főlszabadító hadjárataról. A zenei gyűjtemény újból rendkívül értékes szaporodást nyert: egy firenzei antiquártól sikerült megszerezni LISZT Ferenc 1877—78. évekből való levelezőkönyvét, melybe levélfogalmaz-

ványait jegyezte be s mely levelek jelentékeny része kiadatlan. Ezzel s a mester még más nyolc levelével a kéziratár LISZT-gyűjteménye értékben igen sokat nyert.

Az évnegyed folyamán 75 kutató használt 200 kéziratot és 535 levelet. Kikölcsönöztünk 11 esetben 18 kéziratot.

IV.

A *levéltári osztály* gyarapodása a f. évi II. évnegyedben össze-
sítve a következő: vétel útján 686, ajándékozással 253, mindössze
939 darab.

Ajándékozók voltak: KAMMERER Ernő, KAUDERS Hermina, ROXER Béla és SAILER Géza.

A gyarapodás csoportonként részletezve a következő módon oszlik meg: eredeti középkori oklevél 3, fényképmásolat 2, összesen 5; újkori irat 443, nagyobb céhirat 1 középkori, kisebb céhirat 12 újkori, összesen 13; cimereslevél 4 újkori eredeti, középkori cimereképmásolat 1, összesen 5; 1848/49-es irat 4, nyomtatvány 1, emigrációs irat (KMETTY Györgytől) 181, gyászjelentés 253.

Cimeresleveleink csoportjának gyarapodása a következő öt darab-
ból áll: 1. 1418. február 1. Konstancz. ZSIGMOND király cimeres levele BOBAI Miklós fia György és rokonai részére, másolat. 2. 1590. január 22. Prága. RUDOLF király cimeres nemesítő levele BEOKEFFY György részére, eredeti. 3. 1635. január 29. Sopron. II. FERDINÁND cimeres levele NAGY Péter részére, XVII. sz. hártýára irt hiteles másolata. 4. 1670. február 22. Gyulaféhvár. APAFI Mihály cimeres levele ESZENYI S. András részére, eredeti. 5. 1680. okt. 20. Gyulaféhvár. APAFI Mihály cimeres levele UTTZAS Mihály és rokonai részére, eredeti.

A családi letétekben is van gyarapodás: BERÉNYI János gróf a BERÉNYI-levéltár kiegészítésére átadta a bodoki vár alaprajzát, FEJÉRPATAKY László családjának nemrég előkerült, 1564. március 26-án I. FERDINÁNDTÓL nyert eredeti cimeres levelét. A családi levéltárak száma 91-re emelkedett a dr. REVICZKY István által elhelyezett REVICZKY-levéltárral. Külön megemlítjük ÜCHRITZ-AMADE Emil gróf levelét, mely ÜCHRITZ Emil bárónak GÖRGEY Arthurhoz 1861-ben írt 3 levelét s az utóbbinak szintén 3 válaszát foglalja magában.

A gyarapodás darabjai közül ki kell még emelnünk a csetneki cipészeknek 1501. okt. 4-én kelt eredeti céhszabályzatát, az aradi várban

1848/49-ben elítelt foglyok teljes jegyzékét, a budai nemzetőrök I. zászlóaljának 1848. jún. 23-tól 1849. júl. 10-ig terjedő parancskönyvét, végül a KMETTY Györgyre vonatkozó iratokat, főleg az emigráció idejéből származó leveleit.

A személyzet munkája főleg a már régebben elhelyezett levéltári iratok földolgozására és felállítására irányult most is. A negyedév folyamán a szerzett új anyag lajstromozása mellett feldolgoztuk a SZENT-IVÁNY és a SZÉCHÉNYI-családi levéltárak több ládára menő anyagát, egyidejűleg folyt a CSÁKY-család lőcsei levéltárának felállítása, a FORGÁCH-család levelei harmadik részének feldolgozása, és a középkori oklevelek tartalom szerint való lajstromozása is.

Az osztályban 100 kutató használt 24.717 levéltári darabot, kikölcsonőztünk 8 térítvényt 1705 darabot.